

Od l. 1848. šteje narod naš razvitek svoje individualnosti. In v teh 40 letih je tudi naše učiteljstvo napredovalo več ali manj, kakor so mu razmere dopuščale. Ustanovila so se mnoga okrajna učiteljska društva, izdaval se različni pedagogijski časopisi, od katerih sta se nam ohranila „Popotnik“ in „Učit. Tovariš“. Društva naša nalikujajo raztresenim udom brez glave. „Popotnik“ in „Tovariš“ pa zastopata v prvi vrsti svoje deželane, na druge se jima ni možno toliko ozirati, dokler nemamo zveze naših društev „Viribus unitis“ se poklonimo letos Njegovemu Veličanstvu z ustanovo osrednjega društva na oslavo 40 letnega njegovega vladanja, ki je ob jednom naša 40 letnica. Učiteljstvo slovensko se bojuje za sé in svoj narod z ljubeznijo in udanostjo do prestola državnega, čeprav bi nam nasprotniki radi očitali neloyalnost, ako bi mogli. Leto 1888. nam pokaže, če umémo take imenitne priliko uporabiti, da izrečemo prestolu svojo udanost in ljubezen, šolstvu svojemu in stanu pa da zadovoljimo nujno potrebo, kojoj smo dolžni namfriti.

Izven tega veselega dogodka presenečuje novo leto slovensko učiteljstvo z neko neljubo postavo deželnega zbora štajerskega gledé premeščenja učiteljskega osebja. Z Dunaja sem pa dohajajo resni glasovi. Preti nam konfesionalna šola. Torej novi boj! Ne! Cerkev smatra šolo in učiteljstvo za „res confessionalis“, narod pa za „res nationalis“. Cerkev in narodnost si ne nasprotujeta, temveč se ujemata, kar svedoči družba sv. Mohorja in društvo sv. Cirila in Metoda. Ne bojmo se konfesionalne šole, če se tudi uvede, ne bode v smislu prejšnje konfesionalne šole, temveč v duhu sedanjem. Nad Evropo se zbirajo temni politični oblaki, nek tajni strah navdaja prebivalstvo in časnike, da zna s prihodnjo vzpomladjo bukati občni nemir. Leto 1888! odstrani vsako nevarnost državi, narodu in stanu našemu! Uresniči nam vroče želje, združi nas, da porečemo z Njegovim Veličanstvom „v viribus unitis je naša moč!“

Veselo novo leto šolstvu in učiteljstvu slovenskemu in vsemu njegovemu delovanju!

Otroška individualnost.

Fr. Gabršek.

VI.

V vsaki šoli se nahaja nekaj otrok, ki se odlikujejo pred vsemi drugimi s svojo bistroumnostjo. Take otroke navadno imenujemo nadarjene ali talentovane. Vender je velika razlika v talentih. Pravi talent se kaže v vztrajnem naporu po dosegu stavljenega si smotra. Takov napor se pojavlja tudi v manj ugodnih okoliščinah, kadar bi kakov drug učenec omagal pod težo sovražnih ovir. Take učence je najbolje prepustiti lastni sili, o kateri so uverjeni, da jim pomore do zmage. Podpirati jih gre še le tedaj, ko se pridruži njihovemu duševnemu naporu tolik trud, da je razvidno, da bi opešali v svojem teženju. V takih slučajih bodo uvideli blagohotni namen podpore, kar jih bode še le vzpodbujalo k nadaljni duševni borbi. Od pravega talenta pa gre razlikovati vsako površno živahnost, kateri se morda često pridruži še dovtipno domišljevanje ali uganjanje kakih neumnih šal. Takovega duševnega pojavljanja ne moremo smatrati za podlogo pravemu talentu. Takó niso talenti niti take prebrisane glave, ki imajo najboljšo voljo, prisvojiti si duševnih dober; vender jim često nedostaje duševnih sil, s katerimi bi vzprejeli in obdržali učno tvarino. Iz tega razloga je takim učencem pravi pouk skoraj nepristopen. Učé se bolj mehanično, manjka pa jim notranje razboritosti o vrednosti podanega gradiva. Pri tacih otrocih se o kaki odločnosti niti govoriti ne more; zato pa je jako težavno odpraviti to nepovoljno duševno stanje. Ozdravijo se le, ako jih uverimo, da se

more s pridnostjo nadomestiti marsikak duševen nedostatek in da sama prebrisana glava brez marljivosti ni še znak uporabnega talenta.

Večkrat opazimo, da manjka boljšim učencem onega dobrodejnega čustva, ki tako lepo znači svojstvo nepokvarjenega srca. Taki učenci so potem često razposajeni, in ni jih lahko vladati in v redu vzdržati. Tako bitje priča, da je notranjost otroška prepolna vsakojakih in nasprotnih čustev, pri katerih se je v ugodnih trenutkih zamudilo, da bi se bili dovedli v soglasje z vnanjim svetom. V otroku se menjavajo predstave hitreje, nego si jih more primenjovati ter jih urejevati. Ker se mu ne more novo predstavljanje zaprečiti ali ustaviti, rodi se v njem neko napeto stanje, ki mu razburja živce in učini, da postane otrok nestalen in za koristno učenje nesposoben. Ker so navadno taki otroci vzprejemljivi tako za dobre kakor za slabe vtiske, vplivaj nanje nepretrgoma z jednovrstnimi vzornimi sredstvi in ne pusti jim časa, da bi njihovo doumevanje motile kake postranske predstave. S tem se bodo navadili, dalje časa osredotočevati svoje misli na enolike predmete in pri istih vztrajati. Naposled se bode njih duševna sila opazljivosti tako ojačila, da bodo mogli brez truda pripenjati nove nazore na prejšnje, ki so se jim užé utrdili v notranjosti. Vender bode tako vplivanje le tedaj imelo [povoljen uspeh, ako se niso užé preveč udali ljubezni do zložnosti in ako kažejo v svojem delovanju vsaj nekoliko pridnosti in srčnosti.

S pravim talentom tudi onih otrok ne smemo zamenjati, ki so sicer vzprejemljivi za vsak vtisek, tako tudi sposobni, da svoje misli prilagode vsakemu izpremenjenemu nazoru in vsaki novi predstavi, ki pa vender svojih misli ne morejo posebno oživiti, t. j. dati jim novo obliko ter jih tako dejanski obistiniti. Taki otroci govore prijetno, a brez temeljitega preudarka, rabijo posebne prisposobe, a manjka jim duhovitosti, radi bi bili dovtipni, kar pa ne prija otroškemu življu. Svojih sodrugov se hitro oklenejo, toda ne toliko iz ljubezni do njih, temveč iz potrebe po družbi. Taki otroci se sicer lehkó učé, a ker so jim misli nestalne površne, zato hitro pozabijo priučeno stvarino.

Prav zato je nestalnost in vedna nemirnost pri dobrem zdravju dvoumno znamenje, sosebno kadar ni nobenega vnanjega mika, ki bi vzbujal nehotno nemirnost. Taka nestalnost je vzlasti zaradi tega še posebno kvarna, ker se takov otrok najraje pečá z nebitvenimi mislimi in ker se mu v mišljenje vrivajo take predstave, ki škodujejo nežnemu čutu njegovemu. Ako pa se predstave tako menjavajo in v taki obliki porojajo, da otrok vedno obdrži neko glavno misel vodnico, tedaj tudi nemirnost, iz tacega predstavljanja izvirajoča, ni popolnem nevarna. Naopako more tako stanje učencu pripomoči do celó obsežnejše razvidnosti in do širjega duševnega obzora, ako ga namreč vodi umen učitelj, ki vé, koliko in kakih vtiskov je treba učencu, da se mu vzbudi napominano svojstvo.

Pred vsem pa je potrebno, da imajo taki otroci vedno kako opravilo, ker uprav brezdelica provzročuje, da se otroška duša ne poprime kake določene predstave s toliko močjo, da bi se zaprečilo pojavljanje sorodnih a nebitvenih predstav. Ako pa nam je otroka tako voditi, da ga obvarujemo nemirnosti in s tem raztresenosti, opazovati moramo vnanje okolnosti, v katerih živi ali v katerih je vzrastel, da le - tem priličimo naše postopanje. Na mah ga nikakor ne smemo prestaviti v drugačne okolnosti, niti ne smemo vplivati nanj z novimi sredstvi, ne da bi ga poprej pripravili in usposobili za vzprejemanje tacih vplivov. Vrhu tega je treba otroka navaditi na natančen red in ga prisiliti, da izpolnuje vse ono, kar se mu nalaga. Najbolj pa nam gre paziti na to, da deluje otrok iz lastnega nagiba, ker le takovo delovanje more postopati trajno in roditi značaj. Zato je treba tudi minljivim razburjenostim modro in previdno prizanašati, ako se pojavljajo brez kljubovanja in brez strasti. Pred vsem pa je gledati, da se otrok sploh ne razburja. Ker se v skrajnostih redkokdaj nahajajo vrline, zato se tudi razburjenosti

in strasti ne morejo smatrati za pravi izraz otroške individualnosti. Močna razdražbe zelo škodujejo duši in telesu; zdrava duša pa biva le v zdravem telesu; zato je posebna dolžnost vzgojiteljeva, da jih zapreči in brzdá.

Knjiga Slovenska.

§. 5.

Slovani odkod? — Iz lepe Indije, pravijo nekteri. Kakor so Germani iz Perzije, tako so Slovani iz Indije za njimi pomikali se ter priselili v Evropo. Iz srednje Azije, pišejo drugi; iz prednje, velijo tretji, nekako iz Armenije, kar se vjema s sveto povéstnico, da smo Slovani sploh — Jafetovci, kateri so v last dobili severo-zapadno Azijo pa Evropo.

Da so Slovani iz Azije prišli v Evropo, to je res; ali — kedaj in kod? V p'redzgodovinski dobi, trdijo zgodovinarji malo da ne vsi, in štejejo jih torej med narode evropske. Kedaj pa so dospéli v sedanje domovje, v tem se ne vjemajo.

Od perviga tukaj
Stanuje moj ród,
Če vé kdo za dru'ga,
Naj reče, odkód?

Tako ménijo eni, da so Slovani prvotni stanovniki ob jugu in na zapadu — v starodavni Iliriji in Germaniji — in da so odtod selili se pozneje na sever in vzhod. Drugi učijo, da so še le v dobah občnega ljudskega preseljevanja prišli v te kraje. Spet drugi kažejo, da so eni došli vže v dobi predzgodovinski, eni pa so dospéli o splošnjem preseljevanju narodovskem ter se sklenili tod s prvobitnimi rojaki svojimi in to dokaj verjetno dokazujejo.

Mej prvimi je novejši čas vzlasti A. V. Šembera, kateri v knjigi „Západní Slované v pravěku“ l. 1868 našteva tudi pisatelje, ki so mnenja njegovega; mej Slovenci sta na pr. Vodnik, J. Zupan itd. Tako je trdil vže A. Bohorič (Arct. Hor. 1584), da so v starodavnih časih Slovani bivali ob Jadri, do Pada, v Helveciji, do Rens, ob virih Drave in Donave, ob Labi, med zalivom Venediškim in Venetskimi (inter sinum Venedicum et Venetum), na vzhod do morja Črnega in Egejskega itd. — »Vindisa, Vindona — Slovenski ste blè — Na Nemcih Slovincu — Je Vindec ime (Vodnik)«. — Dotod so pa preselili se iz Azije ne le ob severu, po ravnini med Uralskimi gorami in morjem Hvalinskim, ne le po Kavkaziji, ampak tudi ob jugu, preko Male Azije in po morju, kajti:

Že močen na morju
Ilirjan je bil,
K' se ladie tesat
Je Rimic vučil.

§. 6.

Ob času občnega preseljevanja narodskega začne se daniti v zgodovini. Bolje vzlasti nemški podkrovani učenjaki kažejo, da je prvotna domovina Slovanóm v Evropi v V. stoletju pred Kristusom vsaj že bila zemlja med izvirom Dona in Dajepra, proti zahodu do Baltiškega morja in do srednje Visle, proti jugu le do Pripeta. Odtod so se Slovani razširjali ob severu, na jug in zahod. Tako so se nekoliko vže v II. stoletju po Kristusu selili ob Severnem morju (Pomorjani) nekteri slovanski rodovi in do IV.